

שימו לב: בבחינה זו יש הנחיות מיוחדות.
יש לענות על השאלות על פי הנחיות אלה.

תנ"ך

לבתי ספר דתיים

הוראות

א. משך הבחינה: שעתיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה חלקים.

חלק א	–	בראשית	–	(26×2)	–	52	נקודות
חלק ב	–	ישעיה	–	(16×3)	–	48	נקודות
חלק ג	–	מלכים ב, ישעיה, יונה, ותהלים	–				
				סך הכול	–	100	נקודות

בחלקים ב–ג יש לענות על
שלוש שאלות סך הכול:
על שאלה אחת לפחות
העוסקת בספר ישעיה,
אך על לא יותר משתי שאלות
העוסקות בספר ישעיה.

ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים.

יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

העתקה של דברי פרשן בלי הסבר לא תיחשב לתשובה.

חלק א – בראשית (52 נקודות)

ענו על שתיים מן השאלות 1-5 (לכל שאלה – 26 נקודות)

1. פרק א'**א. (1) עיינו בפרק א'.**

בתיאור ששת ימי הבריאה יש מספר ביטויים החוזרים ונשנים.

ציינו שני ביטויים החוזרים ונשנים בתיאור של ששת ימי הבריאה.

ציינו מתיאור היום הראשון של הבריאה ביטוי החורג מן הניסוח הקבוע.

ציינו מתיאור היום השלישי של הבריאה ביטוי החורג מן הניסוח הקבוע.

(2) על פי מה שלמדתם, נמקו אחת מן החרیגות בניסוח.

(10 נקודות)

ב. רש"י (לפסוק א'): "בראשית - אמר רבי יצחק: לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מ'החודש הזה לכם'

(שמות, י"ב, ב'), שהיא מצווה ראשונה שנצטוו בה ישראל, ומה טעם פתח בבראשית? משום 'כח מעשיו הגיד

לעמו לתת להם נחלת גוים' (תהלים, קי"א, ו'). שאם יאמרו אומות העולם לישראל: לסטים אתם, שכבשתם

ארצות שבעה גוים, הם אומרים להם: כל הארץ של הקב"ה (הקדוש ברוך הוא) היא, הוא בראה ונתנה לאשר

ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו".

(1) הסבירו את השאלה של רבי יצחק.**(2) על פי רש"י, מדוע תיאור הבריאה מסייע לטענה של עם ישראל בוויכוח שלו עם הגויים?**

(10 נקודות)

ג. "וַיֵּרָא אֱלֹקִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד" (פסוק ל"א).**"כלי יקר": "אף על פי שכבר הזכיר 'כי טוב' ביצירת כל יום ויום, מכל מקום חזר כאן ואמר 'והנה טוב [מאד]'**

אחר יצירת האדם. להורות [ללמד] שכל הנבראים הקודמים לא נבראו כי אם בעבור האדם [...]. לא היו עדיין

במלואם וטובם עד שנברא האדם אשר בעבורו נתהוו [בשבילו נוצרו], אז ראה [הקב"ה] ויספר 'והנה טוב מאד'."

על פי "כלי יקר", מדוע אמר ה' "טוב מאד" על הבריאה כולה לאחר יצירת האדם?

(6 נקודות)

2. פרק ט"ו

א. עיינו בפרק ט"ו.

ה' מבטיח לאברהם שתי הבטחות: הבטחת הזרע והבטחת הארץ.
 כיצד ה' מחזק את אמונת אברהם בנוגע לכל אחת מן ההבטחות?
 (10 נקודות)

ב. ה' הבטיח לאברהם זרע, אך ניסה אותו בשני ניסיונות בנוגע להבטחה זו.

(1) מהו הניסיון הקשור בהבטחת הזרע המתואר בפרק ט"ז? הסבירו מדוע ניסיון זה קשור בהבטחת הזרע.

(2) מהו הניסיון המתואר בפרק כ"ב? הסבירו מדוע ניסיון זה קשור בהבטחת הזרע.

(10 נקודות)

ג. מדרש רבה: "וארא אל אברהם" (שמות, פרק ו', פסוק ג') אמר לו הקב"ה למשה [...]: הרבה פעמים נגליתי על

אברהם יצחק ויעקב [...] ולא הרהרו אחר מידותיי. אמרתי לאברהם: 'קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך
 אתננה' (בראשית, י"ג, י"ז), ביקש לקבור שרה ולא מצא עד שקנה בדמים [כסף] ולא הרהר אחר מידותיי".

כאשר מתה שרה, קנה אברהם עבורה קבר בכסף. על פי המדרש, קניית הקבר הייתה ניסיון שניסה ה' את אברהם.

(1) מדוע הדבר נחשב לניסיון?

(2) על פי המדרש, מה אפשר ללמוד על אברהם מניסיון זה?

(6 נקודות)

3. פרק כ"ו, פסוקים י"ב–ל"ג

א. בפרק כ"ו יצחק פועל בהתמדה ובנחישות.

הסבירו כיצד ההתמדה והנחישות שלו באות לידי ביטוי בפרק זה.
 (10 נקודות)

ב. עיינו בפרק כ"ו, פסוקים י"ד–כ"ה, ובפרק י"ג, פסוקים ה'–י"ב. בשני המקורות מתוארת מריבה.

(1) כתבו נקודת דמיון בין המקורות בנוגע למניע להתחיל במריבה.

(2) כתבו נקודת דמיון בין המקורות בנוגע לדרך שבחרו האבות להגיב על כל אחת מן המריבות. בססו את

תשובתכם על הכתוב.

(10 נקודות)

ג. לאחר כל אחת מן המריבות (שבסעיף ב) מוזכרת הבטחת ה'.

(1) ציינו את הפסוקים בכל פרק (י"ג, כ"ו) שהבטחות כתובות בהם.

(2) בחרו באחת מן המריבות. מה אפשר ללמוד מן הסמיכות שבין המריבה ובין הבטחת ה' שניתנה אחריה?

(6 נקודות)

4. פרק ל"ב, פסוקים י'–י"ג – תפילה

- א. (1) הסבירו את הביטוי "קִטְנֹתִי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֻנָה אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדְּךָ" (פסוק י').
 (2) על פי המשך הפסוק, הסבירו מה הם החסדים שיעקב מתכוון אליהם.
 (10 נקודות)
- ב. בספר בראשית מוזכרות תפילות נוספות. עיינו בפרקים י"ח, כ"ד (בפרק זה שתי תפילות), כ"ה.
 (1) בחרו באחת מן התפילות האלה. כתבו מי מתפלל, ובאיזה הקשר התפלל תפילה זו.
 (2) כתבו נקודות דמיון בין התפילה שבחרתם ובין תפילתו של יעקב.
 (10 נקודות)
- ג. (1) תפילתו של יעקב בפרק ל"ב בנויה מכמה רכיבים. כתבו שניים מן הרכיבים שבתפילה זו.
 (2) לדעתכם, איזו הדרכה של התורה בנוגע לתפילה הראויה אפשר ללמוד מתפילתו של יעקב?
 (6 נקודות)

5. יוסף ואחיו – קבלת אחריות, תשובה ותיקון

- א. (1) עיינו בפרק ל"ז, פסוקים כ"ג–כ"ח. כיצד השפיע יהודה על תוכנית האחים בנוגע ליוסף?
 (2) על פי מה שלמדתם, כתבו פעולה שעשה יהודה שיש בה תיקון למעשיו במכירת יוסף.
 (10 נקודות)
- ב. (1) עיינו בפרק ל"ז, פסוקים א'–י"א. כתבו שני מעשים שעשה יוסף שגרמו לאחים לשנוא אותו.
 (2) עיינו בפרק מ"ה, פסוקים ד'–ח'. צטטו פסוק המבטא את רצונו של יוסף להתקרב לאחיו. הסבירו כיצד הפסוק שציטטתם מלמד על רצונו של יוסף להתקרב לאחיו.
 (10 נקודות)
- ג. עיינו בפרק נ', פסוקים ט"ו–כ"א.
 על פי פסוקים אלה, האם תוקן הקרע שבין יוסף לאחיו? נמקו את תשובתכם. בתשובתכם כתבו הן על האחים, הן על יוסף.
 (6 נקודות)

חלק ב – ישעיה

שימו לב! בחלקים ב-ג יש לענות על שלוש שאלות סך הכול: על שאלה אחת לפחות העוסקת בספר ישעיה, אך על לא יותר משתי שאלות העוסקות בספר ישעיה (לכל שאלה – 16 נקודות).

6. ישעיה, פרקים ב', י"א – נבואת אחרית הימים

א. עיינו בפרק ב', פסוקים א'-ד'.

(1) על פי פסוקים אלה, מה יהיה מעמדה של ירושלים באחרית הימים?

(2) רד"ק (לפסוק ד'): "אמר כי אם יהיה בין גוי לגוי מלחמה או תביעות ביניהם יבואו למשפט לפני מלך המשיח שיהא אדון כל העמים והוא יוכיח לכם ויאמר למי שימצא בו העוול: יִשָּׁר המעוות [תקן את העוול]

לבעל דינך, ומפני זה לא תהיה מלחמה בין עם לעם כי הוא ישלים ביניהם, ולא יצטרכו לכלי מלחמה וכתתו אותם לעשות מהם כלי לעבודת האדמה".

על פי רד"ק, הסבירו את הקשר בין תחילת הפסוק "וְיִשְׁפֹּט בֵּין הַגּוֹיִם וְהוֹכִיחַ לְעַמִּים רַבִּים" ובין ההמשך שלו "לֹא יִשָּׂא גּוֹי אֶל גּוֹי חֶרֶב".

(6 נקודות)

ב. עיינו בפרק י"א, פסוקים ו'-ח'.

יש המפרשים פסוקים אלה בדרך המשל ויש המפרשים אותם בדרך הפשט.

(1) על פי דרך המשל, הסבירו את הנמשל.

(2) על פי דרך הפשט, מה יתרחש בזמן הגאולה?

(6 נקודות)

ג. עיינו בפרק ב', פסוקים א'-ה'.

ר' יוסף קרא (לפרק ב', פסוק ה'): "וכך אמר להם נביא לישראל: האומות, שאינן יוצאי ירך יעקב, עתידין להיות מואסין בהבליהם, ואומרים זה לזה 'לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב' (פסוק ג'); אתם בני יעקב, שאתם 'בית יעקב' (פסוק ה'), על אחת כמה וכמה שהדין עליכם להתקין עצמכם לשוב מדרכיכם הרעים, ולכו ונלכה באור ה' " (פסוק ה').

הסבירו את הקשר בין קריאת הנביא לבית יעקב בפסוק ה' לבין התנהגות העמים בזמן הגאולה בפסוק ג'.

(4 נקודות)

7. ישעיה, פרק מ'

- א. (1) הנביא מנמק את הנחמה לירושלים במילים "כִּי מְלָאָה צְבָאָה כִּי נִרְצָה עֲוֹנָה" (פסוק ב'). הסבירו נימוק זה.
- (2) עיינו בפסוקים ג'-י'.
- יש הרואים דמיון בין הגאולה העתידית המתוארת בפסוקים אלה ובין גאולת מצרים.
- פתבו נקודת דמיון אחת בין שתי הגאולות, והסבירו על פי מה שלמדתם, לשם מה הנביא רומז לדמיון ביניהן.
- (6 נקודות)
- ב. עיינו בפסוקים י'-י"א.
- (1) על פי מה שלמדתם, איזו מידה של ה' מתגלה בפסוק י'? נמקו את תשובתכם.
- (2) על פי מה שלמדתם, איזו מידה של ה' מתגלה בפסוק י"א? נמקו את תשובתכם.
- (6 נקודות)
- ג. פסיקתא דרב כהנא (פרשה ט"ז, סעיף י'): "אמרו ישראל לישעיה: רבנו ישעיה, תאמר שלא באתה לנחם אלא לאותו הדור שחרב בית המקדש בימיו? אמר להם: לכל הדורות באתי לנחם, 'אמר אלקיכם' אין כתיב כאן אלא 'יאמר אלקיכם' (פסוק א')".
- בנבואת הנחמה ישעיהו נוקט לשון עתיד: "יאמר אלקיכם" ולא לשון עבר "אמר אלקיכם".
- מה המדרש לומד מכך?
- (4 נקודות)

חלק ג – מלכים ב, ישעיה, יונה, תהלים

שימו לב! בחלקים ב-ג יש לענות על שלוש שאלות סך הכול: על שאלה אחת לפחות העוסקת בספר ישעיה, אך על לא יותר משתי שאלות העוסקות בספר ישעיה (לכל שאלה – 16 נקודות).

שימו לב: שאלה 10 מיועדת לתלמידים שלמדו את יחידת הבחירה "ביטחון והשתדלות".

8. מלכים ב, פרק י"ז

א. (1) עיינו בפסוקים ז'-י"ב.

בפסוקים אלה עם ישראל מואשם בכפיות טובה.

צטטו מן הכתוב ראיה אחת לקביעה זו.

(2) עיינו בפסוק י"א ובפסוק י"ז.

על פי פסוקים אלה, הסבירו מדוע החטאים המוזכרים בפרק חמורים במיוחד.

(8 נקודות)

ב. (1) עיינו בפסוקים כ"א-כ"ב.

איזה מאורע היסטורי מתואר בפסוקים אלה, ומה קרה בעקבות מאורע זה?

(2) לפניכם רשימת אירועים. סדרו אותם לפי סדר התרחשותם.

מצור אשר על ירושלים, מפלת סנחריב, גלות עשרת השבטים, מרד הושע בן אלה באשור.

(8 נקודות)

9. ישעיה, פרקים א', ה'

א. בפרק א' ובפרק ה' הנביא משתמש בדימוי של כרם.

(1) עיינו בפרק א', פסוק ח'.

הסבירו את המשל ואת הנמשל.

(2) עיינו בפרק ה', פסוקים א'-ז'.

הסבירו את המשל ואת הנמשל.

(8 נקודות)

ב. (1) עיינו בפרק א', פסוקים א'-ג', ובפרק ה', פסוקים א'-ז'.

בפרק א' ובפרק ה' ישעיהו מוכיח את עם ישראל ואומר שהוא כפוי טובה.

הביאו ציטוט מכל פרק לביסוס טענה זו.

(2) על פי מה שלמדתם, מדוע בפרק ה' הנביא משתמש במשל מתחום המשפט כדי להוכיח את העם?

(8 נקודות)

שימו לב: שאלה זו מיועדת לתלמידים שלמדו את יחידת הבחירה "ביטחון והשתדלות".

10. ביטחון והשתדלות

א. עיינו בדברי הימים ב, פרק ל"ב, פסוקים ב'–ח'.

- (1) על פי פסוקים אלה, כתבו מעשה אחד שבו מידת הביטחון של חזקיהו באה לידי ביטוי. הסבירו את תשובתכם.
 - (2) על פי פסוקים אלה, כתבו מעשה אחד שבו ההשתדלות של חזקיהו באה לידי ביטוי. הסבירו את תשובתכם.
- (8 נקודות)

- ב.** (1) רמב"ן (לבמדבר, י"ג, ב'): "ועל כן היה טוב בעיני משה [לשלוח מרגלים] כי הכתוב לא יסמוך בכל מעשיו על הנס, אבל יצווה בנלחמים להיחלץ ולהישמר ולארוך".
- מה רמב"ן לומד מפרשת המרגלים בנוגע להשתדלות כשנערכים למלחמה?
- (2) רמב"ן (לדברים, י"ז, ט"ז): "שלא יבטח על רכבו כי רב ועל פרשיו כי עצמו מאוד, אבל יהיה מבטחו בשם אלוקיו".

מה רמב"ן לומד מן האיסור על המלך להרבות לו סוסים בנוגע למידת הביטחון כשנערכים למלחמה?

(8 נקודות)

11. יונה

- א.** (1) "וַיִּקֶם יוֹנָה לְבָרַח תַּרְשִׁישָׁה מִלְּפָנֵי ה' " (פרק א', פסוק ג').

על פי מה שלמדתם, כתבו סיבה אחת שבגללה סירב יונה לקרוא לאנשי נינוה לחזור בתשובה.

- (2) עיינו בפרק ג', פסוקים א'–ד'.

מה היה השינוי בתגובה של יונה על השליחות בפעם השנייה שה' ציווה עליו לבצעה? לדעתכם, מה גרם לשינוי זה?

(8 נקודות)

- ב.** (1) עיינו בפרק ד', פסוקים א'–ב'.

על פי מה שלמדתם, איזו מידה מי"ג מידות השמיט יונה, ומדוע הוא השמיט מידה זו?

- (2) כיצד מידת הרחמים של ה' באה לידי ביטוי בספר יונה? הביאו שתי דוגמאות.

(8 נקודות)

12. תהלים, מזמור קמ"ה

א. (1) על פי מה שלמדתם, המזמור מתאר תהליך של הרחבה והתפשטות השבח לה'.

בססו טענה זו על פסוקי הפתיחה והסיום של המזמור.

(2) בפסוקים ח'–ט' מתוארות מידותיו של ה'. כיצד מידות אלה באות לידי ביטוי בפסוקים י"ד–ט"ו?

(8 נקודות)

ב. (1) עיינו בפסוק ט', ובדברי אבן עזרא שלפניכם.

אבן עזרא (לפסוק ט'): 'טוב' - וכל מלך [אחר] לא ייתכן להיותו טוב [אלא] רק לאנשים מעט. ו[אילו] השם

לבדו טוב לכול. גם המלך [כל מלך אחר] לא ייתכן לרחם [אלא] רק על עבדיו הנאהבים, ו[אילו] השם לבדו

רחמיו על כל מעשיו".

על פי אבן עזרא, מהו הניגוד בין מלכות ה' ובין מלכות בשר ודם?

(2) עיינו בפסוקים ט"ו–ט"ז.

אבן עזרא (לפסוק ט"ו): " 'עיני' - עם מדינות המלך מפרנסים [את] המלך, והשם לבדו מפרנס הכול [כל

הבריות] לתת לכל אחד מהם מאכלו בעיתו".

על פי אבן עזרא, מהו הניגוד בין מלכות ה' ובין מלכות בשר ודם?

(8 נקודות)

בהצלחה!